

Kohtuasi C-65/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

8. veebruar 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesarbeitsgericht (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim töökohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

22. september 2022

Hageja, apellant ja kassaator:

MK

Kostja, vastustaja apellatsioonimenetluses ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

K GmbH

Põhikohtuasja ese

Määrus (EL) 2016/679 – Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel – Isikuandmete töötlemine töösuhete kontekstis – Õigus kahjuhüvitisele – Tingimused – Isikuandmete töötlemise seaduslikkus – Isikuandmete töötlemise vajalikkus – Tööandja ja töötajate esinduskogu vahel sõlmitud lepingu poolte kaalutusõigus – Kohtulik kontroll – Kahju – Mittevaralise kahju eest makstava hüvitise suuruse arvutamine

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimused

1. Kas määruse (EL) 2016/679 artikli 88 lõike 1 alusel vastu võetud riigisisest õigusnormi – nagu föderaalne andmekaitseaduse

(Bundesdatenschutzgesetz, edaspidi „BDSG“) § 26 lõige 4 –, milles on sätestatud, et töötajate isikuandmete, sealhulgas isikuandmete eriliikide töötlemine kollektiivlepingutel põhinevate töösuhete kontekstis on lubatav tingimusel, et järgitakse määruse 2016/679 artikli 88 lõiget 2, tuleb tõlgendada nii, et alati tuleb täita ka määruse 2016/679 muid nõudeid – näiteks määruse 2016/679 artiklis 5, artikli 6 lõikes 1 ja artikli 9 lõigetes 1 ja 2 sisalduvaid nõudeid?

2. Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt:

Kas määruse 2016/679 artikli 88 lõike 1 alusel vastu võetud riigisisest õigusnormi – nagu BDSG § 26 lõige 4 – tuleb tõlgendada nii, et kollektiivlepingu (käesolevas asjas tööandja ja töötajate esinduskogu vahel sõlmitud lepingu) pooltel on isikuandmete töötlemise vajalikkuse hindamisel määruse 2016/679 artikli 5, artikli 6 lõike 1 ja artikli 9 lõigete 1 ja 2 tähenduses kaalutusõigus, mille üle on võimalik teostada vaid piiratud kohtulikku kontrolli?

3. Kui teisele küsimusele vastatakse jaatavalt:

Millega võib kohtulikku kontrolli sellisel juhul piirata?

4. Kas määruse 2016/679 artikli 82 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et isikul on õigus mittevaralise kahju eest makstavale hüvitisele juba siis, kui nende isikuandmeid on töödeldud määrust 2016/679 rikkudes, või eeldab õigus mittevaralise kahju hüvitamisele lisaks seda, et andmesubjekt tõendab, et talle on tekitatud – arvestatava kaaluga – mittevaraline kahju?
5. Kas määruse 2016/679 artikli 82 lõige 1 on oma olemuselt eri- või üldpreventiivne ja kas seda tuleb vastutavalt töötlejalt või volitatud töötlejalt määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 alusel mittevaralise kahju eest nõutava hüvitise suuruse arvutamisel arvesse võtta?
6. Kas mittevaralise kahju eest määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 alusel makstava hüvitise suurus sõltub vastutava töötleja (või volitatud töötleja) süü suurusest? Eelkõige, kas vastutava töötleja (või volitatud töötleja) süü puudumist või süü väiksust võib nimetatud isiku kasuks arvesse võtta?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1), eelkõige artiklid 2, 4, 5 ja 6, artikli 82 lõige 1 ja artikli 88 lõiked 1 ja 2

Viidatud riigisisised õigusnormid

30. juuni 2017. aasta föderaalne andmekaitseadus (Bundesdatenschutzgesetz, BDSG) (*BGBI. I* lk 2097) (viimati muudetud 23. juuni 2021. aasta seaduse (*BGBI. I* lk 1858; 2022 I 1045) artikliga 10), eelkõige § 26

„§ 26 Isikuandmete töötlemine töösuhete kontekstis

(1) Töötajate isikuandmeid võib töödelda töösuhete kontekstis, kui see on vajalik töösuhete loomise otsuse tegemiseks või pärast töösuhete loomist töösuhete jätkamiseks või lõpetamiseks või seadusest või kollektiivlepingust või töölepingust töötajate esinduskogule tulenevate õiguste ja kohustuste teostamiseks või täitmiseks. [...]

[...]

(4) Töötajate isikuandmete, sealhulgas isikuandmete eriliikide töötlemine töösuhete kontekstis on lubatud kollektiivlepingute alusel. Seejuures järgivad läbirääkimiste osapooled määruse (EL) 2016/679 artikli 88 lõiget 2.“

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Hageja taotleb kostjalt, kes on tema tööandja, määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 alusel hüvitist talle kõnealuse määruse rikkumisega tekitatud mittevaralise kahju eest.
- 2 Algselt kasutas kostja personalihoolduseks tavapäraselt andmevaldussüsteemi (personaliinfosüsteem), milles – kooskõlas asjaomaste tööandja ja töötajate esinduskogu vahel sõlmitud lepingutega – registreeriti töötajate kohta muu hulgas järgmised andmed: töötasu andmed, elukohta aadress, sünniaeg, vanus, perekonnaseis, sotsiaalkindlustusnumber, maksukohustuslasena registreerimise number.
- 3 Kontsern, kuhu kostja kuulub, kavatses 2017. aastal võtta kontserniülevalt kasutusele pilvepõhise personaliinfosüsteemi „Workday“. Sellega seoses laadis kostja ajavahemikul 24. aprillist kuni 18. maini 2017 kontserni emaettevõtja veebisaidile üles muu hulgas järgmised hageja andmed: perekonnanimi, eesnimi, töötelefoninumber, töökoha e-posti aadress, töötasu andmed (aasta- ja kuu töötasu, tulemustasu suurus), elukohta aadress, sünniaeg, vanus, perekonnaseis, sotsiaalkindlustusnumber, maksukohustuslasena registreerimise number.
- 4 Tööandja sõlmis töötajate esinduskoguga tagantjärele asjaomase kooskõlastava lepingu (*sks k Duldungs-Betriebsvereinbarung*), milles viidati konkreetsetele andmetele: töötaja isikukood, perekonnanimi, eesnimi, telefoninumber, tööle asumise kuupäev, kontserni tööle asumise kuupäev, töökoht, äriühingu nimi (K/Dental), töökoht, äriühingu nimi, töötelefoninumber ja töökoha e-posti aadress.

Tööandja ja töötajate esinduskogu vahelise kooskõlastava lepingu kehtivusaega ja lepingu sisu kohaldamise aega pikendati korduvalt. 23. jaanuaril 2019 jõustusid „tööandja ja töötajate esinduskogu vaheline raamleping IT-süsteemide käitamiseks“ ja „tööandja ja töötajate esinduskogu vaheline raamleping Workday kasutuselevõtuks ja kasutamiseks“.

- 5 Hageja leiab, et tema isikuandmete töötlemine uue personaliinfosüsteemi testimisel ei olnud kooskõlas määrusega 2016/679. Sellega seoses väidab ta lõpuks ainult rikkumise toimepanekut seoses tema isikuandmete töötlemisega ajavahemikul 25. maist 2018 – määruse 2016/679 kohaldavaks muutumise kuupäevast – kuni 2019. aasta esimese kvartali lõpuni.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 6 Hageja on seisukohal, et määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 alusel on tal õigus saada talle tekitatud mittevaralise kahju eest hüvitist summas 3000 eurot.
- 7 Hageja leiab, et määruse 2016/679 ja BDSG asjaomaste sätete alusel ei olnud kostjal ajavahemikul 25. maist 2018 kuni 2019. aasta esimese kvartali lõpuni lubatud töödelda tema isikuandmeid pilvepõhises personaliinfosüsteemis „Workday“.
- 8 Kõnealusel ajavahemikul toimus poolte töösuhte kontekstis vajalik isikuandmete töötlemine senises personaliinfosüsteemis, mistõttu puudus töösuhte seisukohalt igasugune alus viia tema isikuandmed samal ajavahemikul üle teise süsteemi ja neid seal töödelda. Isikuandmete töötlemine ei olnud vajalik ka „Workday“ kui kontserniülese ühtse personaliinfosüsteemi hilisema toimimise testimiseks. Testimisetapi jaoks oleks piisanud fiktiivsetest andmetest (*dummy*-testandmed); reaalsete isikuandmete kasutamine ja nende kontsernisisest kättesaadavaks tegemine „Workday“-süsteemis ei olnud vajalik.
- 9 Kui kohus peaks vastupidi hageja seisukohale leidma, et reaalsed isikuandmed on vajalikud või et tööandja ja töötajate esinduskogu vaheline kooskõlastav leping on piisav õiguslik alus reaalsete isikuandmete töötlemiseks, on igal juhul rikutud tööandja ja töötajate esinduskogu vahelises kooskõlastavas lepingus sisalduvat isikuandmete töötlemise luba. Kostja oli nimelt peale tööandja ja töötajate esinduskogu vahelises kooskõlastavas lepingus nimetatud andmeliikide edastanud ka muid andmeid – näiteks hageja isiklikud kontaktandmed, lepingu ja töötasu andmed, hageja sotsiaalkindlustusnumber, maksukohustuslasena registreerimise number, kodakondsus ja perekonnaseis. Selleks ei olnud kostjal õigust tööandja ja töötajate esinduskogu vahelise kooskõlastava lepingu alusel ega muul alusel.
- 10 Hageja märgib, et asjaolude esitamise ja tõendamise kohustus lasub põhiosas kostjal. Kostja ülesanne on esitada sisulised argumendid ja tõendada, et tema tegevus on määrusega 2016/679 kooskõlas.

- 11 Hageja väitel põhjustas kostja talle määruse 2016/679 rikkumisega mittevartalisk kahju. Mittevartalisk kahju tekitas juba isikuandmete töötlemine, mis ei olnud „Workday“-süsteemis vajalik, igal juhul aga tema andmete ebaseaduslik avaldamine ja nende kontsernisisene kättesaadavus ka kõrvalistele kolmandatele isikutele. Samuti esines oht, et kolmandad isikud võivad tema andmeid kuritarvitaval viisil kasutada, mis asetab tema kui andmesubjekti ebakindlasse olukorda. Töötajana ei saanud ta teada, kas ja millisel viisil ja millistel eesmärkidel kostja või isegi kolmandad isikud kostja poolt kontsernisiseselt avaldatud andmeid kasutavad või on juba kasutanud. „Workday“-süsteemi võimalusi ja eesmärke arvestades on mõeldav, et tema isikuandmeid kasutatakse profiilianalüüsi tegemiseks, st profiili koostamiseks ja/või kasutamiseks. Kuna töötajana puudus tal kostja ettevõtte sisestest isikuandmete töötlemise asjaoludest ülevaade ja see ei lubanud tal oma väiteid põhjendada, peab asjaolude esitamise ja tõendamise kohustus lasuma põhiosas tööandjal, seega kostjal. Lisaks piisab mittevartalisk kahju tekitamiseks ainuüksi andmete kuritarvitaval viisil kasutamise võimalusest, kuna juba sellega kaotas ta määruse 2016/679 põhjenduses 85 nõutud kontrolli oma isikuandmete üle.
- 12 Tõsiasi, et isikuandmed sisestati „Workday“-süsteemi juba enne määruse 2016/679 kohaldatavaks muutumise kuupäeva, mis on sätestatud määruse 2016/679 artikli 99 lõikes 2, on ebaoluline, kuna kirjeldatud olukord oli püsiv. Sellega seoses tuleb arvesse võtta ka seda, et vastupidi määruse 2016/679 ja BDSG nõuetele ei olnud „Workday“-süsteemi (väidetava) testimise eesmärgil töödeldud isikuandmete kustutamist ette nähtud.
- 13 Hageja väidab, et määruse 2016/679 ja BDSG rikkumiste ja sellega seotud kuritarvitamise ohu tõttu on tema isikuõigust tõsiselt rikutud. Tal on õigus saada tõhusat hüvitist ja seda järeldust toetab ka määruse 2016/679 põhjendus 146. Raskendava asjaoluna lisandub, et kostja või tema õigusjärglane oli rikkumised toime pannud tahtlikult, hoides teadlikult kõrvale andmekaitse- ja töökorralduslikest nõuetest.
- 14 Kostja on seisukohal, et ta ei ole isikuandmete kaitset reguleerivaid õigusnorme rikkunud. Isikuandmete töötlemise seaduslikkus tuleneb määruse 2016/679 artikli 6 lõikest 1, BDSG § 26 lõikest 1 ja § 26 lõikest 4 koostoimes tööandja ja töötajate esinduskogu vahelise kooskõlastava lepinguga.
- 15 Hagejal ei ole määruse 2016/679 artiklist 82 tulenevat õigust kahjuhüvitisele. Hageja ei ole tõendanud, millisel alusel ja mille eest tuleb hüvitist maksta.
- 16 Hageja, kellel lasub asjaolude esitamise ja tõendamise kohustus, ei ole mittevartalisk kahju tekkimist ja põhjuslikku seost väidetavate kostja toime pandud rikkumistega piisavalt tõendanud. Kuivõrd hageja viitas konkreetsele rikkumisele, oli kostjal äärmisel juhul teisene tõendamiskohustus.
- 17 Iga tajutud ebamugavus või iga tühine rikkumine ilma tõsise kahjuta ei ole kahju tekkimiseks piisav. Kahju tekitamise väite asemel esitab hageja üksnes väite, et

teda ähvardab kahju tekkimise oht. See ei ole hüvitatav kahju määruse 2016/679 artikli 82 tähenduses. Hüvitatav kahju eeldab üldise isikuõiguse tõsist rikkumist, mida ei ole võimalik hüvitada muul viisil. Sellist rikkumist hageja ei tõendanud.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

1. *Eelmärkused*

- 18 Kostja töötleb (määruse 2016/679 artikli 4 punkt 2) vastutava töötlejana (määruse 2016/679 artikli 4 punkt 7) hageja isikuandmeid (määruse 2016/679 artikli 4 punkt 1) töösuhete kontekstis. Isikuandmete selline töötlemine kuulub määruse 2016/679 sisulisse kohaldamisalasse, nagu see on määratletud artikli 2 lõikes 1.
- 19 Seoses põhikohtuasja vaidluse esemeks oleva isikuandmete töötlemisega, mis toimus ajavahemikul 25. maist 2018 kuni 2019. aasta esimese kvartali lõpuni, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kostja „vastutust“ määruse 2016/679 artikli 4 punkti 7 tähenduses ei muuda tõsiasi, et hageja vaidlusalused isikuandmed laaditi või kanti varasemast personaliinfosüsteemist üle kontserni emaettevõtja veebisaidile enne 25. maid 2018, see tähendab enne määruse 2016/679 kohaldatavaks muutumist, nimelt ajavahemikul 24. aprillist kuni 18. maini 2017. Ka pärast seda oli ja on kostja vastutav töötleja määruse 2016/679 artikli 4 punkti 7 tähenduses. Selleks ei ole nimelt vajalik, et vastutav töötleja otsustaks üksinda isikuandmete töötlemise eesmärkide ja vahendite üle. Määruse 2016/679 artikli 4 punkti 7 kohaselt võib ta seda teha ka koos teistega. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul ei muutuks kostja vastutus määruse 2016/679 artikli 4 punkti 7 tähenduses ka juhul, kui kostja menetluse käigus väidaks, et tal ei olnud „Workday“-süsteemi üle kantud isikuandmete edasise kasutamise üle kontsernis kaasotsustusõigust või et tal oli kaasotsustusõigus vaid piiratud ulatuses. Seda seetõttu, et määruse 2016/679 kohaldatavaks muutumise kuupäevast ei võtnud kostja meetmeid, et „Workday“-süsteemi üle kantud hageja isikuandmeid tagasi kanda või kustutada. Seda ka ei tehtud. Vastupidi, tööandja ja töötajate esinduskogu vahelise kooskõlastava lepingu kehtivusaja ja lepingu sisu kohaldamise aja korduva pikendamisega – viimati kuni 31. jaanuarini 2019 – näitas kostja, et ta jätkas aktiivset tegutsemist vastutava töötlejana määruse 2016/679 artikli 4 punkti 7 tähenduses, et tagada – muu hulgas ka hageja vaidlusaluseid isikuandmeid sisaldava – „Workday“-süsteemi ajutine toimimine uute lepingute sõlmimise kaudu tööandja ja töötajate esinduskogu vahel.
- 20 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus tugineb eespool ja allpool esitatud kaalutluste puhul määruse 2016/679 sätete konkreetsele tõlgendusele, palutakse Euroopa Kohtul juhul, kui see tõlgendus peaks osutuma vääraks, lisaks eelotsuse küsimustele vastamisele anda ka asjaomane selgitus. Sellega seoses on olulised ka juhtumipõhised viited isikuandmete kontsernisisesele edastamisele ja töötlemisele.

2. *Esimene küsimus*

- 21 Esimese eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse 2016/679 artikli 88 lõike 1 alusel vastu võetud riigisisest õigusnormi – nagu BDSG § 26 lõige 4 –, milles on sätestatud, et töötajate isikuandmete – sealhulgas isikuandmete eriliikide – töötlemine kollektiivlepingute alusel sõlmitud töösuhete kontekstis on lubatav tingimusel, et järgitakse määruse 2016/679 artikli 88 lõiget 2, tuleb (liidu õigusega kooskõlas) tõlgendada nii, et alati tuleb täita ka määruse 2016/679 muid nõudeid – näiteks määruse 2016/679 artiklis 5, artikli 6 lõikes 1 ja artikli 9 lõigetes 1 ja 2 sisalduvaid nõudeid. Sellega on lahutamatu seotud ka küsimus, mida tuleb mõista „täpsemate eeskirjade“ all määruse 2016/679 artikli 88 lõike 1 tähenduses.
- 22 Euroopa Kohtu vastus nendele küsimustele on põhikohtuasja lahendamiseks vajalik, et eelotsusetaotluse esitanud kohus saaks hinnata, kas tööandja ja töötajate esinduskogu vahel kollektiivlepinguna sõlmitud kooskõlastava lepinguga ette nähtud ja toimunud isikuandmete töötlemine oli seaduslik. Konkreetselt puudutab see tööandja ja töötajate esinduskogu vahelises kooskõlastavas lepingus nimetatud andmeid (vt eespool, punkt 4).
- 23 Osas, milles kostja kandis ajavahemikul 24. aprillist kuni 18. maini 2017 kostja veebisaidile „Workday“-süsteemi lisamise eesmärgil lisaks tööandja ja töötajate esinduskogu vahelises kooskõlastavas lepingus nimetatud andmetele hageja muud isikuandmed (töötasu andmed, elukoha aadress, sünniaeg, anus, perekonnaseis, sotsiaalkindlustusnumber ja maksukohustuslasena registreerimise number), lähtub eelotsusetaotluse esitanud kohus sellest, et see ei olnud tööandja ja töötajate esinduskogu vahelise kooskõlastava lepinguga kaetud ja seetõttu ei tule seda hinnata mitte BDSG § 26 lõike 4, vaid BDSG § 26 lõike 1 alusel. Selline liiga ulatuslik isikuandmete töötlemine ei ole BDSG § 26 lõike 1 ning määruse 2016/679 artikli 5 ja artikli 6 lõike 1 kohaselt vajalik juba seetõttu, et kõik väidetavaks testimiseks kostja seisukohalt vajalikud andmed on tööandja ja töötajate esinduskogu vahelises kooskõlastavas lepingus, mille sõlmis töötajate esinduskoguga ühe poolena kostja, ammendavalt loetletud. Siiski ei piisa eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates põhikohtuasjas otsuse tegemiseks sellest, et sellega saab juba ilma eelotsusetaotluseta teha järelduse, et osa viidatud isikuandmete töötlemisest on ebaseaduslik. Põhikohtuasjas otsuse tegemiseks on kõnealust isikuandmete töötlemist vaja tervikuna hinnata, kuna sellega on seotud või võivad seotud olla ka tagajärjed kaitsenormide rikkumise ulatusele ja võimaliku kahjuhüvitise suurusele.
- 24 BDSG § 26 lõiget 4, mis näeb ette, et töötajate isikuandmete, sealhulgas isikuandmete eriliikide töötlemine kollektiivlepingutel põhinevate töösuhete kontekstis on lubatud, kusjuures järgida tuleb määruse 2016/679 artikli 88 lõiget 2, võiks – sõnastuse järgi otsustades – mõista nii, et määruse 2016/679 muid nõudeid peale artikli 88 lõike 2 nõuete järgida ei tule. Sellisel juhul võiks isikuandmete töötlemine töösuhete kontekstis, mis oleks tegelikult ebaseaduslik, kuna see ei vasta BDSG § 26 lõikes 1, määruse 2016/679 artiklis 5, artikli 6

lõikes 1 või artikli 9 lõigetes 1 ja 2 sätestatud vajalikkuse nõuetele ning milleks puudub ka andmesubjekti nõusolek, olla lubatud või põhjendatud üksnes seetõttu, et see on reguleeritud kollektiivlepinguga nagu käesoleval juhul tööandja ja töötajate vahel sõlmitud lepinguga. Sellises asjas nagu põhikohtuasi tähendaks see, et isikuandmete töötlemise vajalikkust ei tule hinnata ainuüksi seetõttu, et isikuandmete töötlemine on reguleeritud kollektiivlepingus, erinevalt juhust, mil see on reguleeritud üldnormis, näiteks seaduses.

- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus eeldab, et punktis 24 kirjeldatud arusaam BDSG § 26 lõikest 4 ei ole kooskõlas määrusega 2016/679. On tõsi, et ei saa jätta tähelepanuta, et kollektiivlepingu – käesoleval juhul tööandja ja töötajate esinduskogu vahel sõlmitud lepingu – poolte vahel on suurem lähedus ja et võib arvata, et üldjuhul on nad vastandlikud huvid kohasesse tasakaalu viinud. Määruse 2016/679 artikli 88 lõikes 1 on aga sätestatud, et liikmesriigid võivad õigusaktide või kollektiivlepingutega ette näha „täpsemad eeskirjad“, et tagada õiguste ja vabaduste kaitse seoses töötajate isikuandmete töötlemisega töösuhete kontekstis. Selle põhjal ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul sugugi järeldada, et kollektiivlepinguga – nagu käesoleval juhul tööandja ja töötajate esinduskogu vahelise kooskõlastava lepinguga – reguleerimise korral on määruse 2016/679 artiklis 5, artikli 6 lõikes 1 ja artikli 9 lõigetes 1 ja 2 sisalduvad vajalikkuse nõuded tähtsusetud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kollektiivleping ei saa nende nõuete täitmisest vabastada. Pigem tuleb lähtuda sellest, et asjaomased „täpsemad eeskirjad“ määruse 2016/679 artikli 88 lõike 1 tähenduses – nii õigusaktina kui ka kollektiivlepinguna – eeldavad alati ka määruse 2016/679 muude nõuete täitmist.
- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei anna teistsuguseks järelduseks alust ka BDSG § 26 lõikes 4 sisalduv viide määruse 2016/679 artikli 88 lõikele 2. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et määruse 2016/679 artikli 88 lõige 2, mille kohaselt sisaldavad need eeskirjad – mõeldud on eeskirju määruse 2016/679 artikli 88 lõike 1 tähenduses – sobivaid ja konkreetseid meetmeid, et kaitsta andmesubjekti inimväärikust, õigustatud huve ja põhiõigusi, eelkõige seoses töötlemise läbipaistvusega, isikuandmete edastamisega kontserni või ühise majandustegevusega tegelevate ettevõtjate rühma siseselt ning järelevalvesüsteemidega töökohal, ei vabasta määruse 2016/679 muude nõuete täitmisest.
- 27 Kokkuvõttes võiks seega nii mõndagi rääkida selle kasuks, et määruse 2016/679 artikli 88 lõike 1 alusel vastu võetud riigisiseste õigusaktide puhul tuleb alati täita ka määruse 2016/679 muid nõudeid – näiteks määruse 2016/679 artiklit 5, artikli 6 lõiget 1 ning artikli 9 lõikeid 1 ja 2 – ja et kollektiivlepingus – nagu tööandja ja töötajate esinduskogu vahelises kooskõlastavas lepingus – sisalduvad sätted ei ole selles suhtes erand.
- 28 Põhikohtuasjas tähendaks see seda, et tuleks hinnata, kas hageja isikuandmete töötlemist „Workday“-süsteemi ajutisel kasutamisel „testimise eesmärgil“ saab pidada „vajalikuks“ BDSG § 26 lõike 1 ja määruse 2016/679 artikli 5 ja artikli 6

lõike 1 tähenduses. Seejuures lähtub eelotsusetaotluse esitanud kohus sellest, et ka „Workday“-süsteemi ajutisel kasutamisel „testimise eesmärgil“ ei ole algusest peale välistatud reaalsete isikuandmete töötlemine, kui nn fiktiivsed andmed (*dummy*-testandmed) ei ole piisavad, mida peaks aga selles osas asjaolude esitamise ja tõendamise kohustusega pool veel üksikasjalikult sisuliselt tõendama. Lisaks sellele määratakse töötlemise seaduslikkus määruse 2016/679 artikli 6 lõike 1 punkti b alusel. Oleks teretulnud, kui Euroopa Kohus annaks lisaks eelotsuse küsimustele vastamisele juhtumipõhiseid juhiseid määruse 2016/679 artikli 6 lõike 1 punkti b tõlgendamise kohta, sealhulgas asjaolude esitamise ja tõendamise kohustuse jaotuse kohta.

3. *Teine küsimus*

- 29 Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma teise eelotsuse küsimusega teada, kas määruse 2016/679 artikli 88 lõike 1 alusel vastu võetud riigisisest õigusnormi – nagu BDSG § 26 lõige 4 – võib tõlgendada nii, et tööandjal ja töötajate esinduskogul, kes on sõlminud lepingu, millega saavad lepingupooled reguleerida töö ja töökorraldusega seotud küsimusi ning vormilisi ja sisulisi töötingimusi, on isikuandmete töötlemise vajalikkuse hindamisel määruse 2016/679 artikli 5, artikli 6 lõike 1 ja artikli 9 lõigete 1 ja 2 tähenduses kaalutusõigus, mille üle on võimalik teostada vaid piiratud kohtulikku kontrolli.
- 30 Seda järeldust võiks toetada ka muu kui punktis 25 kirjeldatud arusaam kollektiivlepingute poolte lähedusest. Ka – samuti punktis 25 – kirjeldatud kaalutus, et lepingupooled on üldjuhul viinud huvid kohasesse tasakaalu, võiks rääkida selle poolt, et lepingupooltel on isikuandmete töötlemise vajalikkuse hindamisel teatav kaalutusõigus. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul esinevad kaalutusõiguse tunnustamise suhtes siiski märkimisväärsed kahtlused.
- 31 Peab paika, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt erinevad kollektiivlepinguga võetud meetmed oma olemuselt meetmetest, mille on liikmesriigid võtnud ühepoolselt seaduste või määrustega, selle poolest, et tööturu osapooltele, kes teostavad harta artiklis 28 tunnustatud kollektiivlääbirääkimiste põhiõigust, on antud võimalus määratleda tasakaal nende konkreetsete huvide vahel (Euroopa Kohtu 19. septembri 2018. aasta otsus *Bedi*, C-312/17, EU:C:2018:734, punkt 68 ja 8. septembri 2011. aasta otsus *Hennigs ja Mai*, C-297/10 ja C-298/10, EU:C:2011:560, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika). Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on aga vägagi kaheldav, kas Euroopa Kohtu kaalutlused kehtivad ka tööandja ja töötajate esinduskogu vahel sõlmitud lepingu suhtes, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, kuna sellise lepingu pooltel on keelatud võtta tööüliliga seotud meetmeid. Isegi kui tööandja ja töötajate esinduskogu vahel sõlmitud lepinguid võiks pidada ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 28 tunnustatud kollektiivlääbirääkimiste põhiõiguste väljenduseks, ei tuleneks sellest eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul lepingupoolte sellist kaalutusõigust, mille üle saaks teostada ainult piiratud kohtulikku kontrolli. Kuna harta artiklis 28 sätestatud kollektiivlääbirääkimiste õigus kuulub liidu õiguse sätete hulka, siis

tuleb seda nimetatud õiguse kohaldamisalas teostada kooskõlas liidu õigusega (Euroopa Kohtu 19. septembri 2018. aasta otsus Bedi, C-312/17, EU:C:2018:734, punkt 69 ja 8. septembri 2011. aasta otsus Hennigs ja Mai, C-297/10 ja C-298/10, EU:C:2011:560, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika). Kui tööturu osapooled võtavad meetmeid, mis kuuluvad liidu õigusnormide kohaldamisalasse, siis peavad nad tegutsema kooskõlas liidu õigusega (vt direktiivi 2000/78/EÜ kohta Euroopa Kohtu 19. septembri 2018. aasta otsus Bedi, C-312/17, EU:C:2018:734, punkt 70; 12. detsembri 2013. aasta otsus Hay, C-267/12, EU:C:2013:823, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika ning 8. septembri 2011. aasta otsus Hennigs ja Mai, C-297/10 ja C-298/10, EU:C:2011:560, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks sellele on Euroopa Kohtu praktikas märgitud, et liikmesriigi kohus, kes peab oma pädevuse raames kohaldama liidu õigusnorme, on kohustatud tagama nende normide täieliku tõhususe, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata kõik nendega normidega vastuolus olevad riigisisised õigusnormid, ilma et ta peaks taotlema või ootama nende eelnevat kõrvaldamist õigusloome kaudu või mõne muu põhiseadusliku menetlusega (vt Euroopa Kohtu 20. märtsi 2003. aasta otsus Kutz-Bauer, C-187/00, EU:C:2003:168, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika ning 7. veebruari 1991. aasta otsus Nimz, C-184/89, EU:C:1991:50, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika). Euroopa Kohtu praktika kohaselt kehtivad need kaalutlused ka siis, kui liidu õigusega vastuolus olev säte tuleneb kollektiivlepingust. Liidu õiguse olemusega oleks nimelt vastuolus, kui liikmesriigi kohtult võetaks liidu õiguse kohaldamisel, mille eest ta vastutab, piiramatu pädevus jätta kohaldamata kollektiivlepingu – või olenevalt asjaoludest tööandja ja töötajate esinduskogu vahelise lepingu – sätteid, mis võivad takistada liidu õiguse sätete täielikku tõhusust (vt Euroopa Kohtu 20. märtsi 2003. aasta otsus Kutz-Bauer, C-187/00, EU:C:2003:168, punkt 74 ja 7. veebruari 1991. aasta otsus Nimz, C-184/89, EU:C:1991:50, punkt 20). Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul toetab nii mõndagi järeldust, et viidatud Euroopa Kohtu praktika, mis käsitleb selliseid direktiive nagu direktiiv 2000/78/EÜ, on asjakohane ka seoses määruse 2016/679 nõuetega.

4. Kolmas küsimus

- 32 Kui aga teisele küsimusele vastatakse jaatavalt ja kollektiivlepingu pooltel – käesoleval juhul tööandja ja töötajate esinduskogu vahelise lepingu pooltel – on isikuandmete töötlemise vajalikkuse hindamisel määruse 2016/679 artikli 5, artikli 6 lõike 1 ja artikli 9 lõigete 1 ja 2 tähenduses kaalutusõigus, mille üle saab teostada vaid piiratud kohtulikku kontrolli, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma kolmanda eelotsuse küsimusega teada, millega võib sellisel juhul kohtulikku kontrolli piirata. See küsimus puudutab hindamiskriteeriume, mis võivad Euroopa Kohtu hinnangul olenevalt asjaoludest hädavajalikud olla.

5. Neljas küsimus

- 33 Neljanda eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas isikutel on õigus mittevaralise kahju eest makstavale hüvitisele juba siis, kui

nende isikuandmeid on töödeldud määrust 2016/679 rikkudes, või eeldab õigus mittevaralise kahju hüvitamisele lisaks seda, et andmesubjekt tõendab, et talle on tekitatud – arvestatava kaaluga – mittevaraline kahju.

- 34 Teades Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) eelotsusetaotlust kohtuasjas C-300/21 ja viidates omaenda eelotsusetaotlusele kohtuasjas C-667/21, lähtub eelotsusetaotluse esitanud kohus sellest, et määruse 2016/679 artikli 82 lõige 1 näeb kahjuhüvitise ette vaid isikutele, kelle endi (subjektiivseid) õigusi on rikutud tulenevalt sellest, et „nende“ isikuandmete töötlemisel (vt määruse 2016/679 põhjendus 2) on rikutud määruse 2016/679 üht või mitut sätet, seega kellest endist on saanud määruse 2016/679 ühe või mitme rikkumise ohvrid. Lisaks lähtub eelotsusetaotluse esitanud kohus sellest, et määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 kohane õigus mittevaralise kahju hüvitamisele ei nõua lisaks määruse 2016/679 rikkumisele veel seda, et isik, kelle õigusi on rikutud, tõendaks, et tal on tekkinud (muu) mittevaraline kahju. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et isik ei pea tõendama, et „õiguste rikkumise järelmõju või tagajärg on vähemalt arvestatava kaaluga“ (vt selle kohta aga kolmas eelotsuse küsimus Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) eelotsusetaotluses C-300/21). Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul toob seega juba asjaolu, et isikute (subjektiivseid) õigusi on rikutud tulenevalt sellest, et „nende“ isikuandmete töötlemisel (vt määruse 2016/679 põhjendus 2) on rikutud määruse 2016/679 üht või mitut sätet, kaasa mittevaralise kahju, mis tuleb hüvitada (vt juba eelotsusetaotluse esitanud kohtu eelotsusetaotlus kohtuasjas C-667/21, punkt 33). Eelkõige ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates jätta liikmesriikide kohtute hinnata, kas mittevaraline kahju, mille hüvitamine sõltub erinevatest riigisisestest õigusnormidest, on tekkinud.
- 35 Kui Euroopa Kohus peaks aga asuma seisukohale, et asjaolu, et isikute (subjektiivseid) õigusi on rikutud tulenevalt sellest, et „nende“ isikuandmete töötlemisel (vt määruse 2016/679 põhjendus 2) on rikutud määruse 2016/679 üht või mitut sätet, ei ole piisav, vaid et lisaks on nõutav, et isik, kelle õigusi on rikutud, tõendaks, et tal on tekkinud (muu) – olenevalt asjaoludest arvestatava kaaluga – mittevaraline kahju, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasja lahendamiseks teada saada, millised kriteeriumid on seejuures määravad.
- 36 Kui Euroopa Kohus peaks asuma seisukohale, et isik, kelle õigusi on rikutud, peab tõendama, et tal on tekkinud (muu) mittevaraline kahju, on põhikohtuasja lahendamiseks vaja teada eelkõige seda, millised kriteeriumid on määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 alusel kahju olemasolu, põhjusliku seose ja asjaolude esitamise ja tõendamise kohustuse osas määravad. Seega võib edasises menetluses tekkida küsimus, kas juba asjaolu, et määruse 2016/679 nõudeid rikkudes kasutati hageja isikuandmeid profiilianalüüsi tegemiseks ja/või kasutamiseks määruse 2016/679 artikli 4 punkti 4 tähenduses, kujutab endast arvestatava kaaluga (muud) kahju, või kas sellist (muud) kahju saab eeldada üksnes siis, kui sellisel profiilil on hageja jaoks kahjulik toime, näiteks kui hageja oleks tööle kandideerimisel kandidaatide hulgast profiili „tõttu“ välja jäetud. Sellega on seotud küsimus,

milliseid asjaolusid peab üks või teine pool – arvestades töötajate tegelikke raskusi (muu) kahju sisulisel tõendamisel – esitama ja tõendama ning kuidas saab asjaolude esitamise ja tõendamise kohustust konkreetsel juhul täita.

6. Viies küsimus

- 37 Viienda küsimusega, mis vastab eelotsusetaotluse esitanud kohtu neljandale eelotsuse küsimusele kohtuasjas C-667/21 (punkt 35 jj), soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse 2016/679 artikli 82 lõikel 1 on tasakaalustava ülesande kõrval ka eri- ja/või üldpreventiivne olemus ning kas eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 alusel vastutavalt töötlejalt (või volitatud töötlejalt) nõutava mittevaralise kahju hüvitise suuruse arvutamisel arvesse võtma.
- 38 Määruse 2016/679 põhjenduse 146 kohaselt peavad asjaomased isikud tagama andmesubjekti kahju täieliku ja tõhusa hüvitamise. Seejuures lähtub eelotsusetaotluse esitanud kohus sellest, et mittevaralise kahju eest nõutava hüvitise arvutamisel peab kohus arvesse võtma kõiki konkreetse juhtumi asjaolusid ja et tagada tuleb määrusest 2016/679 tulenevate õiguste tegelik ja tõhus õiguslik kaitse. Seepärast võib oluline olla see, et – nagu muudes liidu õiguse valdkondades – vastab mittevaralise kahju eest makstava hüvitise suurus määruse 2016/679 rikkumise raskusele, kusjuures tagada tuleb tegelik hoiatav toime – olenevalt asjaoludest eri- ja/või üldpreventiivse olemusega –, samal ajal tuleb aga järgida üldist proportsionaalsuse põhimõtet (vt liidu õiguse muude valdkondade kohta Euroopa Kohtu 15. aprilli 2021. aasta otsus Braathens Regional Aviation, C-30/19, EU:C:2021:269, punkt 38 ja 25. aprilli 2013. aasta otsus Asociația ACCEPT, C-81/12, EU:C:2013:275, punkt 63).
- 39 Viidatud tõhususe põhimõtte kõrval võiks mittevaralise kahju eest makstava hüvitise suuruse arvutamisel lisaks arvesse võtta võrdväarsuse põhimõtet. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub sellest, et määruse 2016/679 artikkel 82 ei viita Euroopa Liidu liikmesriikide õigusele ja seega tuleb seda liidus tervikuna tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt. Arvestades seda, et võrreldavatel juhtudel on hüvitiste summad liikmesriigiti erinevad, tuleks mittevaralise kahju eest ette nähtud hüvitise suuruse arvutamisel siiski arvesse võtta ka võrdväarsuse aspekte (vt liikmesriikide õiguse kohta kehtestada asjaomaseid riigivastutuse kriteeriume isikutele liidu õiguse rikkumisega tekitatud kahju puhul nt Euroopa Kohtu 5. märtsi 1996. aasta otsus Brasserie du pêcheur und Factortame, C-46/93 ja C-48/93, EU:C:1996:79, punkt 67 ja 19. novembri 1991. aasta otsus Francovich jt, C-6/90 ja C-9/90, EU:C:1991:428, punktid 42 ja 43).

7. Kuues küsimus

- 40 Kuuenda küsimusega, mis vastab eelotsusetaotluse esitanud kohtu viiendale eelotsuse küsimusele kohtuasjas C-667/21 (punkt 38 jj), soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas mittevaralise kahju eest määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 alusel makstava hüvitise suurus sõltub vastutava töötleja (või volitatud

töötleva) süü suurusest. Sellega seoses tekib eelkõige küsimus, kas vastutava töötleva (või volitatud töötleva) süü puudumist või süü väiksust võib nimetatud isiku kasuks arvesse võtta.

- 41 Selle küsimuse esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige Saksa tsiviilõigust arvestades, kus süüst sõltumatu vastutuse koosseisu kõrval esineb ka süüst sõltuva vastutuse koosseis, kusjuures süüd nimetatakse Saksa võlaõiguses „vastutuskohustuseks“. BGB § 276 lõike 1 esimeses lauses on sätestatud, et võlgnik vastutab tahtluse ja hooletuse korral, kui ei ole ette nähtud rangemat või leebemat vastustust. Kui sama kehtiks määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 suhtes, peaks vastutuse tekkimiseks määruse 2016/679 pelga rikkumise kõrval lisanduma midagi muud, nimelt subjektiivne tahtlus või hooletus. Eelotsusetaotluse esitanud kohus eeldab siiski, et vastutava töötleva (või volitatud töötleva) vastutus määruse 2016/679 artikli 82 lõike 1 alusel on süüst sõltumatu, seega ei sõltu rikkumise põhjustaja vastutus üldse süü olemasolust või tõendatusest (vt liidu õiguse muude valdkondade kohta nt Euroopa Kohtu 22. aprilli 1997. aasta otsus Draehmpaehl, C-180/95, EU:C:1997:208, punkt 17 ja 8. novembri 1990. aasta otsus Dekker, C-177/88, EU:C:1990:383, punkt 22). Nagu märgitud punktis 34, leiab eelotsusetaotlus, et määruse 2016/679 artikli 82 lõikes 1 ette nähtud õiguse tekkimiseks piisab ainuüksi määruse 2016/679 rikkumisest.
- 42 Lõpuks on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et teistsugust järeldust ei saa teha ka määruse 2016/679 artikli 82 lõike 3 põhjal. Selles sisalduv säte, mille kohaselt vabastatakse vastutav töötleva või volitatud töötleva vastutusest, kui ta tõendab, et ta ei ole mingil viisil vastutav kahju põhjustanud sündmuse eest, ei puuduta eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul mitte „süüd“ „vastutuskohustuse“ tähenduses. Määruse 2016/679 artikli 82 lõike 3 puudutab üksnes „osalemist“ (tähenduses „osales“ või „ei osalenud“) – näiteks väljastpoolt läbipaistmatutes andmetööstustoimingutes, milles võib osaleda mitu isikut – või põhjustajat põhjusliku seose tähenduses. Viimast saab eeldada näiteks siis, kui vastutust tekitav asjaolu seisneb selles, et hoolimata kõikide nõutavate turvameetmete võtmisest oli kolmandal isikul andmetele ebaseaduslik ligipääs.